

РЕПУБЛИКА СРПСКА

ОПШТИНА МОДРИЧА

ЈУ ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД

МОДРИЧА

ИНФОРМАЦИЈА О СТАЊУ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ НА ПОДРУЧЈУ
ОПШТИНЕ МОДРИЧА ЗА 2023. ГОДИНУ

Модрича, фебруар 2024. године

УВОД

Насиље у породици је један од озбиљних друштвених проблема и као такво представља изазов на који друштво мора благовремено и синхронизовано дјеловати. Породице у којима је присутно насиље могу бити и у већини случајева изгледају попут просјечних породица, због чега је тешко открити стварну позадину односа унутар породице. Уз појам породичног насиља се често везује и насиље над женама, иако је насиље у породици шири појам од насиља над женом, јер обухвата и насиље над дјецом те насиље над старим и немоћним особама. Једна од дефиниција породичног насиља јесте скуп понашања с циљем контроле над другим чланом породице којем се угрожава тјелесни интегритет, душевно здравље или спокојство.

Посљедице насиља су бројне и битно утичу на ментално здравље како оних који су му непосредно изложени, али и код оних који су свједоци насилног понашања. Могу се јавити и након дужег времена у облику физичких болести али и психичких потешкоћа. Насиље у породици је један од фактора развоја менталних поремећаја те је тај ризик већи у случајевима насиља с дужим континуитетом, тешким облицима насиља и код жртава које су млађе животне доби (дјеца).

Узимајући у обзир сложеност проблема породичног насиља, неопходна је сарадња свих релевантних субјеката социјалне заштите у пружању адекватне помоћи жртвама насиља. Сарадња заснована на мултидисциплинарном приступу омогућава институционално рјешавање проблема и квалитетну подршку: психосоцијалну, психолошку, медицинску, правну помоћ и заштиту, те сигурност за жртве насиља.

1. ЗАКОНСКИ ОКВИР

Закон о заштити од насиља у породици (други по реду) Народна скупштина Републике Српске усвојила је 18. октобра 2012. године. Закон је објављен у „Службеном гласнику РС“, број 102/12 од 5. новембра 2012. године, а ступио је на снагу 13. новембра 2012. године. Од овог усвајања, мијењан је три пута, а кључне измјене су усвојене у новембру 2019. године, које су ступиле на снагу 1. маја 2020. године. Закон од насиља у породици прописује да је основни циљ овог закона заштита жртава у породици спречавањем и сузбијањем насиља у породици, којим се крше Уставом загарантована основна људска права и слободе.

Жртве насиља у породици имају вишеструке и комплексне потребе, укључујући: здравствену заштиту, сигуран смјештај, психосоцијално савјетовање, полицијску заштиту и правни савјет. Будући да је немогуће да једна институција, установа или организација пружи све услуге одговарајућег квалитета и специјализације, мулитекторски одговор, уз координацију дјеловања свих релевантних актера, доприноси бољој доступности свеобухватне подршке за жртве насиља у породици. Из наведених разлога а ради омогућавања брже, потпуније и ефикасније заштите жртава насиља у породици, дефинисања друштвених субјеката заштите у случајевима породичног насиља и систематичнијег приступа 2021. године потписан је нови **Протокол о поступању и сарадњи надлежних субјеката заштите у случајевима насиља у породици на подручју општине Модрича** (у даљем тексту Протокол). Потписници наведеног Протокола се обавезују да ће, у оквиру својих надлежности креирати механизме за интегрисани и координисани одговор на насиље у породици на нивоу општине Модрича, на начин како је то уређено позитивним правним прописима. Потписници Протокола су:

- Полицијска станица Модрича,
- Јавна установа „ Центар за социјални рад“ Модрича,
- Јавна здравствена установа Дом здравља Модрича,
- Центар за Ментално здравље Модрича,
- Основни суд Модрича,
- Основна школа „Сутјеска“ Модрича,
- Основна школа „Свети Сава“ Модрича,

- Средњошколски центар „Јован Цвијић“ Модрича и
- Удружење грађана „Будућност“ Модрича.

2. МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

Обавеза обраде Информације о стању насиља у породици на подручју општине Модрича за 2023. годину прописана је Програмом рада Скупштине општине Модрича за 2024. годину. Наведеним Програмом утврђено је да горе поменути Информацију обрађује ЈУ Центар за социјални рад.

Поступајући по наведеном Центар је упутио дописе свим релевантним субјектима заштите на општини Модрича, који су потписници Протокола о поступању и сарадњи надлежних субјеката заштите у случајевима насиља у породици на подручју општине Модрича. Сви субјекти заштите су доставили тражене податке.

Имајући у виду карактер и значење саме Информације, обрађивач је из достављеног материјала издвојио најосновније податке, који ће у наставку исте бити такстативно побројани.

3. ИНФОРМАЦИЈА О НАСИЉУ У ПОРОДИЦИ

Центар за социјални рад

Дјеловање Цента за социјални рад остварује се реализовањем његових основних функција: непосредно остваривање социјалне, дјечије и породичне заштите. Активности везане за породичну заштиту су покушај мирења брачних другова, одржавање личних односа дјетета и родитеља са којим не живи, уређење породичних односа и рад на случајевима породичног насиља. Центар је дужан да по пријему сазнања, пријаве или дојаве о насиљу у породици обавјести полицију и достави им све податке којим располаже Центар, сачини службену забиљешку, упозна жртву са њеним правима. По обављеном разговору са жртвом, на основу процјене стручног тима као и на основу мишљена саме жртве предузимају се даље адекватне мјере (смјештај у Сигурну кућу). Са жртвом породичног насиља стручни радници су обављали савјетодавне разговоре. Сврха разговора с једне стране је прикупљање што више релевантних информација о облицима и континуитету насиља а са друге стране пружање подршке и оснаживање. Центар као орган старатељства у свом поступању првенствено води рачуна о потребама дјеце у свим случајевима. Из тог разлога посебну бригу и

пажњу добијају дјеца која су директно или индиректно жртве насиља у породици. Наведено произилази из чињеница да дјеца због своје животне доби много теже проживљавају проблеме везане за насиље у породици.

Према подацима које ЈУ Центар за социјални посједује у 2023. години на подручју општине Модрича укупно је било 21 пријављених случајева насиља у породици. У 4 случаја жртва је пријавила насиље, у 8 случаја Центру је достављена информација од стране Полицијске станице Модрича. У једном случају здравствена установа је пријавила насиље док су у 2 случаја васпитно-образовне установе послале информацију о породичном насиљу. У два предмета комшије су пријавили насиље док су 4 случаја насиље пријавили други сродници.

Обавјештење доставио:	Број обавјештења:
Жртва	4
Полиција	8
Здравствена установа	1
Васпитно-образовна установа	2
Суд	/
Тужилаштво	/
Свједок	2
Остали	4
Укупно	21

Табела бр. 1 Извор информација

У 21 наведених случајева укупно је било 26 жртава насиља према којима је било испољен један од облика насиља (табела бр. 2). С обзиром да се у већини случајева догађа да постоје више облика насиља, у табели испод су наведени само облици насиља који су најизраженији. У суштини сваки облик насиља праћен је другим облицима, те се сва насилничка понашања могу дефинисати као комбинована.

Облик насиља у породици	Пол жртве		Укупно
	М	Ж	
Угрожавање спокојства	13	7	20
Психичко насиље	/	/	/
Физичко насиље	/	6	6
Сексуално насиље	/	/	/
Економско насиље	/	/	/
Укупно	13	13	26

Табела бр. 2 Облик насиља у породици према полу жртве

У 16 случајева починиоци су били мушкарци а у 5 случајева починиоци су биле жене. У случајевима када су мушкарци били починиоци, седам починиоца било је старосне доби од 20 до 34 године, а пет починиоца доби од 35 до 44 године. Три починиоца су били у доби од 45 до 54 године и један починиоц је био старије животне доби од 55 до 64 године. У случајевима када су жене биле починиоци 4 припадају старосној групи од 35 до 44 године а једна припада у старосну групу од 45 до 54 године. Када су у питању случајеви у којима су жене вршиле насиље, односно занемаривање међу њима није било починиоца старије животне доби.

Старосна група	М	Ж	Укупно
15–19	/	/	/
20–34	7	/	7
35–44	5	4	9
45–54	3	1	4
55–64	1	/	1
65–74	/	/	/
75 и више	/	/	/
Укупно	16	5	21

Табела бр. 3 Полна и старосна структура пунољетних починиоца

Насиље се може разликовати и по критеријуму однос починиоц – жртва. Починиоц је увијек неко ко има више моћи жртве те исту моћ злоупотређава према другим члановима породице, односно жртвама. У четири случаја насиља је вршено од стране супруга према супруги. У пет

случајева бивши партнер је вршио насиље према бившој партнерки. У наведеним случајевима бивши партнери имају заједничку малољетну дјецу те се њихово насиље може дефинисати као породично. У пет случајева случајева било је забиљежено занемаривање дјеце од стране мајке а у пет случајева од стране оца. У два случаја насиље, односно занемаривање је било усмјерено од стране сина према мајци.

Однос починиоц - жртва	Број
Супруг - супруга	4
Супруга - супруг	/
Ванбрачни партнер - партнерка	/
Ванбрачна партнерка - партнер	/
Бивши партнер - партнерка	5
Бивша партнерка - партнер	/
Мајка - дјеца	5
Отац - дјеца	5
Пунац/пуница - зет	/
Неко други	2

Табела бр. 3 Односи у породици између починиоца и жртве

Континуитет насиља

Насиље је негативна појава која се може десити једном или више пута. У зависности од континуитета зависе и посљедице која остају по жртви односно функционисање цијеле породице. У табели бр. 4 објашен је континуитет забиљежених случајева насиља у 2023. години:

Једнократно	До годину дана	Више од годину
14	6	1

Табела бр. 4 Континуитет насиља

Полиција

Превентивно дјеловање полиције обухвата: учешће у јавним кампањама, публиковање брошура и медијских прилога у циљу подизања свијести јавности о облицима насиља над женама и насиља у породици, како самостално тако и у партнерству са другим актерима. Улога и обавеза полиције је да спрјечава и сузбија насиље у породици, заштити жртву насиља у породици, ради на идентификацији учиниоца, прати реализацију изречених мјера према учиниоцима насиља, води евиденцију о насиљу у породици, доставља извјештаје и предузима и друге мјере и радње из домена полицијског дјелокруга рада у складу са вежечим позитивним законским и подзаконским актима.

Према евиденцији коју води полицијска станица Модрича од у 2023. години 14 случајева су евидентирана као кривична дјела. Најчешћи однос између извршиоца насиља и жртве насиља је супруг-супруга, након чега слиједи однос син-мајка што је и логично имајући у виду да су најчешће извршиоци кривичних дјела мушког пола док су жртве најчешће женског пола. Најчешће посљедице насиља у породици су биле лаке тјелесне повреде, док је најчешћи облик испољавања насиља у породици било психичко насиље у 7 случајева и и физичко насиље у 6 случајева. Обзиром да је 2023. години евидентиран скоро исти број случајева насиља у породици, односно број случајева који се евидентирао као кривична дјела као и у претходној години (у 2022. години евидентирано 13 случаја насиља у породици, односно кривичних дјела) са аспекта стања безбједности стање се може посматрати задовољавајућим.

Суд

Циљ поступања суда је заштита жртве од насиља у породици спрјечавањем и сузбијањем насиља у породици, којим се крше уставом и законом загарантована основна људска права и слободи. Кривичне санкције које могу бити изречене су: казне, алтернативе мјере (условна осуда са заштитним надзором и рад у јавном интересу) и мјере безбједности.

У току 2023. године број нерјешених предмета на почетку године био је 27 а број примљених предмета је био 13 у току године. Током 2023. године укупно је ријешено 15 предмета док је 25 још у току поступка рјешавања. Укупно 4 починиоца су добила новчану казну док су 3 починиоца добили казну затвора. Укупно 11 починиоца (8 мушкараца и три жене) су у току 2023. године добили условну осуду.

Здравствене установе

У случају сумње да је повреда или здравствено стање посљедица насиља у породици, здравствени радници с посебном пажњом имају за циљ сазнати што више чињеница и околности у вези са повредом, односно за здравственим стањем жртве, а здравствена установа дужна је ради очувања физичког и менталног здравља жртава насиља у породици, али и санације насталих повреда осигурати жртви адекватну здравствену заштиту.

У току 2023. године у једном случају Центру за социјални рад достављена је информација од стране Породичног љекара о сумњи на занемаривање дјетета. Породични љекар је у складу са законским прописима доставио информацију Центру за социјални рад на даље поступање.

Када је у питању Центар за ментално здравље у току 2023. године укупно су четири кориснице (жртве породичног насиља) користиле услуге Центра за ментално здравље Модрича.

Васпитно-образовне установе

Насиље у породици укључује и дјецу као жртве насиља и/или као свједоке, стога васпитно-образовне установе имају значајну улогу као субјекти заштите дјеце од вршњачког насиља и насиља у породици. У односу на све субјекте заштите, васпитно-образовне установе дају посебан допринос у сузбијању и спречавању насиља над дјецом и међу дјецом кроз спровођење превентивних и интервентних активности. Ова улога произилази из чињенице да оне представљају, поред породице, најзначајнији фактор социјализације.

У току 2023. године у два случаја су од стране васпитно образовних установа Центру за социјални рад достављене информације о занемаривању дјетета. Стручни тим Центра за социјални рад је био у контакту са стручним радницима школа како би се жртвама пружио најадекватнији облик заштите и да се њихов идентитет истовремено заштити.

Удружење грађана „Будућност“

Удружење грађана „Будућност“ је као организација специјализована за проблематику насиља у породици значајно доприносила рјешавању проблема породичног насиља на општини Модрича у претходном периоду. УГ „Будућност“ је самостално реализовала и учествовала у бројним

активностима које имају за циљ превенцију и смањење насиља у породици и родно заснованог насиља. Самим тим, неке од основних услуга које се реализују су :

-Сигурна кућа

-Ресурсни центар

-Мушки центар

Сигурна Кућа

У оквиру Сигурне куће реализовано је следеће:

-збринуте су 4 особе (двје жене са једним дјететом и једно дијете без родитељског пратње) са подручја општине Модрича, који су у Сигурној кући боравили укупно 146 дана,

-реализована 24 правна савјетовања о правима жртава у погледу различитих поступака,

-у оквиру психолошке помоћи одржано је 39 индивидуалних сесија са дјецом и 14 сесија са женама,

-одржано укупно 42 савјетовања социјалне раднице,

-обављено 59 педагошких сесија;

-континуирано провођење радно-окупационе терапије,

-континуирана брига о здрављу и пратња приликом посјета здравственим установама,

-обављено је 9 теренских посјета за жртве одмах по напуштању сигурне куће. Тимови Сигурне куће и Мушког центра обавили су укупно 25 теренских посјета,

-На СОС телефон запримљено је 1921 позив (97,3% жене су били позиваоци)

Значај Сигурне куће у збрињавању жртава као и помоћ и подршка која им је пружана а нарочито дјеци, која су због изложености насиљу издвојена из породице је од немјерљиве важности. У оквиру психолошке помоћи све жртве смјештене у Сигурну кућу су добијале психолошку помоћ у складу са њиховим потребама. У протеклом периоду фокус је био на случајевима малодобних лица која су припремана за давање исказа пред тужилашвом али за сам судски процес који је за све жртве насиља нарочито тежак јер су изложене ретраумаизацији. Пружена психолошка подршка има за циљ и емоционално оснаживање, заштиту, рјешавање проблема и помоћи у превазилажењу трауматичног искуства. У Сигурној кући са корисницима се реализује и радно-окупациона терапија

чији је циљ подстицање и развој оптималног функционисања у свим дневним активностима, односно омогућавање жртвама и дјеци максималну самосталност приликом обављања активности из свакодневног живота. Такође, дјеци се пружа и подршка у учењу, чији је циљ развој мотивације за школским достигнућима те специфичне технике учења. У раду са дјецом психолог је радио на отклањању осјећаја кривице јер они најчешће окривљавају себе зашто нису предузели нешто да насиље спрјече и јачању личних ресурса да превазиђу страх и схвате своју улогу у целокупној ситуацији. Дјеца без родитељске пратње су захтјевала посебну заштиту и подршку, нарочито када су смјештена без родитељске пратње, када је родитељ односно старатељ процесуиран те је од стране надлежног органа наложена мјера посебне заштите. Рехабилитација жена и дјеце кроз окупационе активности у Сигурној кући је такође важан сегмент у опоравку и реинтеграцији. Жртве насиља се укључују и у активности економског оснаживања с циљем изналажења начина за њихово економско оспособљавање као начина за прекид круга насиља у којем се налазе најчешће због економске зависности. Корисницима се пружала такође и здравствена нега а која се састоји у надзору над терапијом, савјетовањима о здрављу, развијање хигијенских вјештина, посредовање и пратња код одласка лекару. Посебан фокус био је на дјеци без родитељске пратње, која су често због занемаривања била неухрањена, запуштена личне хигијене и са развијеним поремећајима исхране. Физичка заштита особа збринутих у сигурну кућу обезбјеђује се на 24 часовном нивоу. У ноћним сатима присутно је дежурство, које се појачава кад је то неопходно. СОС телефон је кратки четвороцифрени број 1264, који је бесплатан за позиваоце који га контактирају захваљујући сарадњи успостављеној између УГ „Будућност“ и наложених ентитетских институција. Укупно је запримљено 1884 позива у 2022. години, али је ријеч о позивима и из другим јеста у Републици Српској. По изласку из Сигурне куће спроводила се активност Афтер кера (брига после) гдје се кроз мониторинг посјете пратило стање и напредак жртве на опоравку од преживљеног насиља. Теренским посјетама сагледавала се породична динамика, односно примјењивање вјештине асертивне комуникације и психосоцијалне стабилности.

Што се тиче нарочито отежавајућих околности везаних за збрињавање у Сигурну кућу може се истаћи као и до сада да је то збрињавање корисница које имају психо-физичке тешкоће, а то је нарочито испољено код оних које имају менталне тешкоће. Овакво је збрињавање додатна тежина раду особљу Сигурне куће које није уско специјализована или оштручено за рад са тим наведеним категоријама, а ионако већ довољно брину о осјетљивости лица услед проживљеног насиља.

Ресурсни Центар

У оквиру Ресурсног центра УГ „Будућност“ реализовано је сљедеће:

- Обављено 89 бесплатних правних услуга за ширу заједницу (69 правних савјетовања и 20 израђених поднесака,
- објава низа текстова разне тематике на друштвеним мрежама,
- Бесплатно онлин савјетовање, доступно од марта 2020. године ради лакшег присутпа услуга током пандемије и оно се и тренутно одвија,
- 15 психолошких савјетовања са жене са подручја општине Модрича, а у оквиру тратмана ситуације коју узрокује насиље у породици,
- Реализоване заговарачке активности.

У оквиру Мушког Центра реализовано је сљедеће:

- реализовано 10 савјетовања за мушкарце из заједнице, а који самостално не могу рјешити актуелне проблеме који видно ометају њихово функционисање како у породичном, тако и у јавном животу,
- реализовани групни и индивидуални третмани са 14 мушкараца,
- реализоване су 24 гендер трансформативне радионице у руралним заједницама са дјецом, младим, родитељима, женама и мушкарцима

4. ЗАКЉУЧАК

Извјештај о стању насиља у породици је извјештај који обухвата све пријављене случајеве насиља у породици на општини Модрича. Број непријављених случајева није обухваћен овим Извјештајем те стварно стање о наведеном проблему се не може тачно процјенити. Укупно је забиљежено 21 случај насиља у породици, од којих се у 6 случајева насиље дешавало до годину дана а у 1 случају преко једне године. Наведено указује се у одређеним случевима насиље није одмах пријавило него да се континуирано дешавало и да постоји могућност да се одређен број насиља у породици и даље дешава и да чека на прво пријављивање.

И у наредном периоду неопходно је да свака Установа настави да дјелује превентивно из оквира својих надлежности како би се жртве охрабриле да пријаве насиље односно да се млади на вријеме науче о свим негативним посљедицама које насиље у породици оставља за собом. Насиље у породици уништава не само личност жртве него цијелу породицу. У општини Модричи постоји Протокол потписан од стране свих релевантих субјеката социјалне заштите који је идеалан правни оквир за мултисекторску сарадњу а која је неопходна да би се проблем породичног насиља рјешио, односно посљедице тог истог ублажиле.

ОБРАЂИВАЧ:

ЈУ ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД МОДРИЧА

Дејан Дринић, дипл. социјални радник